

TOEKOMSTBESTENDIG BEROEPSONDERWIJS IN KRIMPREGIO'S

ANALYSES VAN REGIONALE CONTEXT - RIVIERENLAND

NOTITIE

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

ALBERT RUTTEN & TOBIAS VERVLIT

IN OPDRACHT VAN

COMMISSIE MACRODOELMATIGHEID MBO (CMMBO)

AMSTERDAM, 15 JANUARI 2025

SEO-notitie nr. 2025-03.8

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2024 SEO Amsterdam.

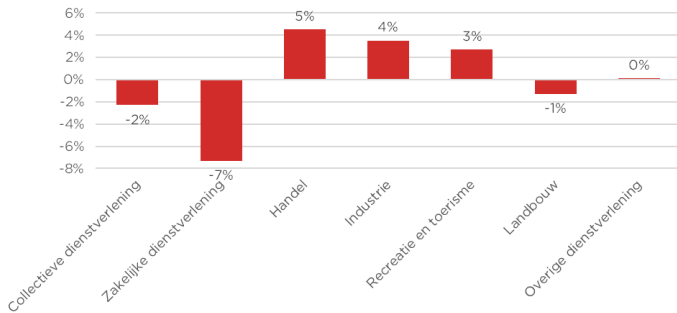
Alle rechten voorbehouden. Het is goorloofd gegevens uit deze notitie te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit deze notitie mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB, Amsterdam

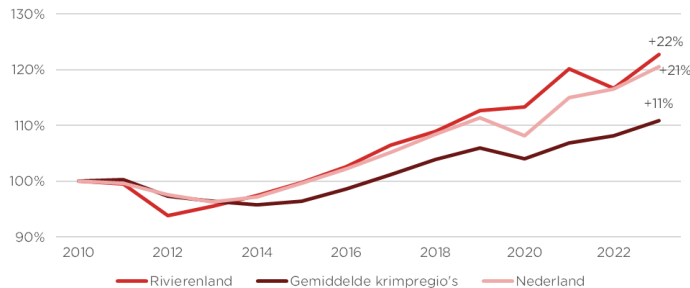
+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl

Samenvatting regionale context Rivierenland

ECONOMISCH LANDSCHAP

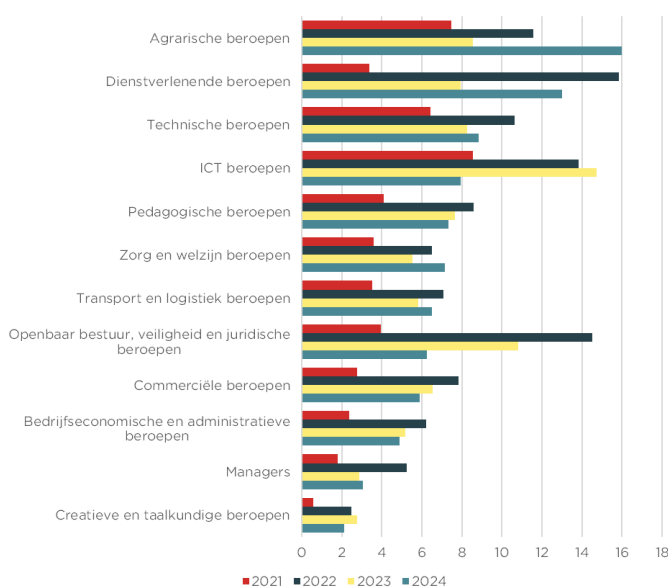
Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De krimpregio Rivierenland wordt specifiek gekenmerkt door een relatief grote sector op het gebied van industrie en handel. Deze sectoren zijn groter dan gemiddeld in Nederland.
- Daarnaast zijn de zakelijke dienstverlening en de collectieve dienstverlening belangrijke sectoren in Rivierenland, hoewel deze sectoren relatief kleiner zijn in deze regio dan gemiddeld in Nederland.
- De economische groei in Rivierenland ligt hoger dan het gemiddelde in de krimpregio's en zelfs hoger dan de gemiddelde groei in Nederland. Daarmee wijkt deze sector af van de andere krimpregio's. Qua banengroei bevindt Rivierenland zich in de middenmoot van alle arbeidsmarktregio's.
- Op het gebied van publiek-private samenwerking speelt Fruitdelta Rivierenland een belangrijke rol. Dit is een samenwerking tussen ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen met als doel de regionale economie te versterken.

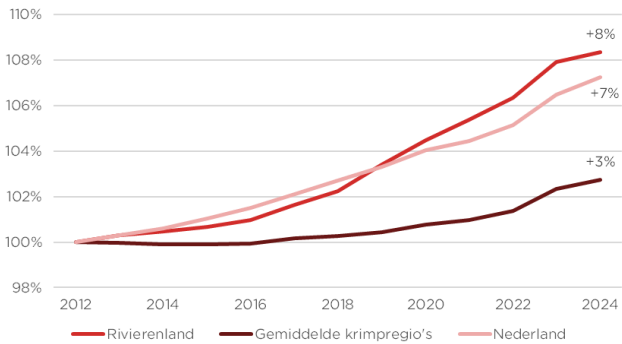
ARBEIDSMARKT EN TEKORTEN

Bron: UWV (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De arbeidsmarkt in Rivierenland is zeer krap en dit blijft naar verwachting nog zo voor verschillende beroepsgroepen. De krapte kent structurele oorzaken als vergrijzing, ontrgroening en mismatch.
- De arbeidsmarktcrapte in Rivierenland is het sterkst voelbaar bij agrarische beroepen, dienstverlenende beroepen, technische beroepen en in de ICT.
- Drie mbo-instellingen verzorgen het opleidingsaanbod in Rivierenland. De studentenaantallen zijn met name hoog op het gebied van zorg en welzijn en voedsel, natuur en leefomgeving. Beide groepen studenten hebben waarschijnlijk een goede uitgangspositie zodra ze de arbeidsmarkt betreden.
- Gezien de arbeidsvraag bieden bol-opleidingen in de zorg en techniek en alle bbl-opleidingsrichtingen een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt.
- Weinig mbo-opleidingsrichtingen in Rivierenland kennen lage studentenaantallen. Wel zijn er enkele specialistische opleidingen die te maken hebben met zeer lage studentenaantallen.

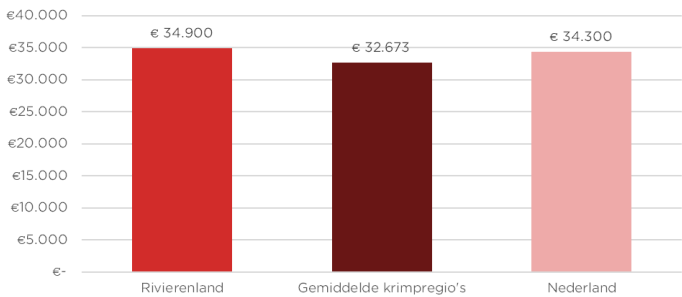
DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELING

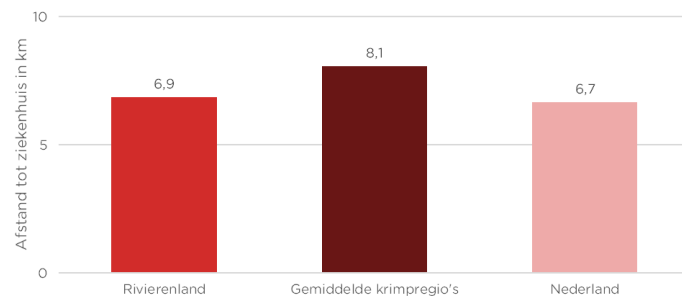
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De bevolkingsgroei in Rivierenland is hoger dan de gemiddelde bevolkingsgroei in alle krimpregio's en zelfs hoger dan de gemiddelde bevolkingsgroei in Nederland. Migratiestromen - zowel vanuit andere regio's als het buitenland - zijn de belangrijkste reden dat de bevolking groeit.
- Ook de natuurlijke bevolkingsgroei is positief, maar minder groot dan de migratiestromen.
- Rivierenland heeft minder last van een toenemende grijze druk dan andere krimpregio's. Ook daarin wijkt Rivierenland af van het algemene beeld van de krimpregio's.
- De afgelopen jaren nam het aantal mbo-studenten nog toe (bbl), maar naar verwachting zal het aantal mbo-studenten in Rivierenland de komende jaren dalen.
- De grijze druk heeft ook invloed op het arbeidsaanbod: er zijn namelijk meer mensen die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen toetreden. Vooral in de sectoren transport & logistiek, openbaar bestuur, onderwijs en industrie werken momenteel veel 60-plussers.

SOCIAALECONOMISCHE KENMERKEN & LEEFBAARHEID

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

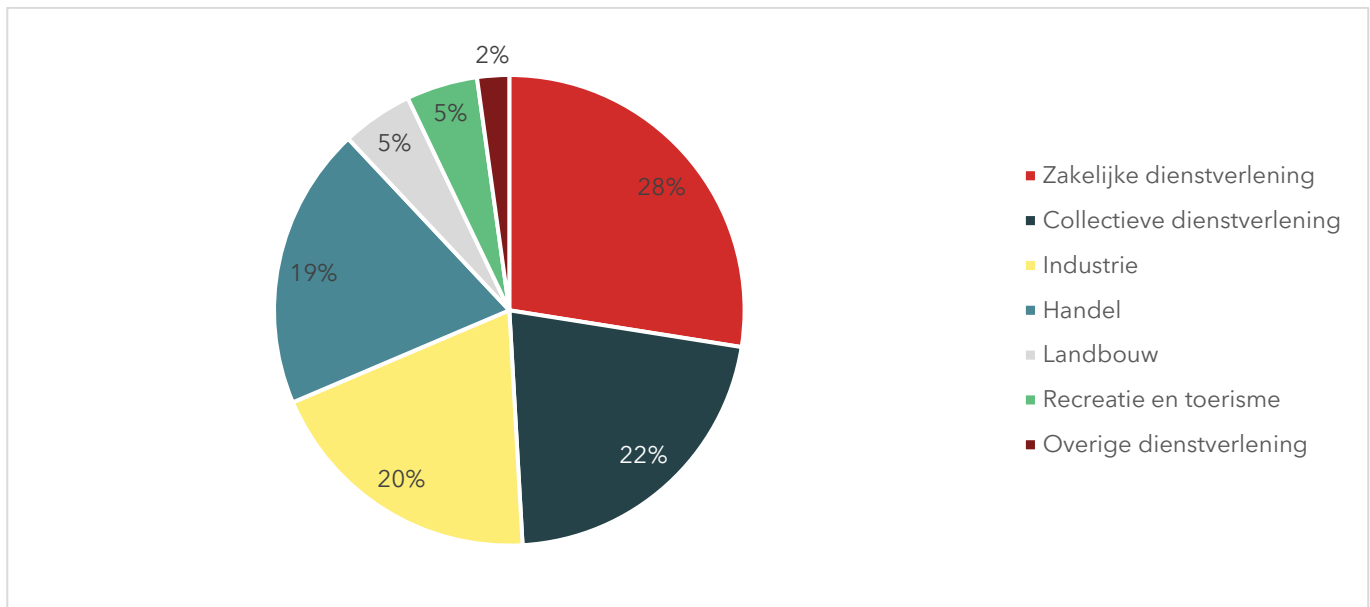
- Rivierenland is relatief rijk: er zitten minder mensen in de bijstand, in de WW en er zijn minder arbeidsongeschikten dan gemiddeld in Nederland en de andere krimpregio's. Ook heeft Rivierenland meer mensen in de hoogste inkomensdecilen. Deze combinatie zorgt ervoor dat het gemiddelde inkomen in Rivierenland hoger ligt dan het gemiddelde in Nederland en hoger dan het gemiddelde van alle krimpregio's.
- De afstand tot voorzieningen, zoals treinstations en ziekenhuizen, is lager dan het gemiddelde in alle krimpregio's. Daarmee zijn deze voorzieningen in Rivierenland relatief goed bereikbaar.

Economisch landschap

Sectorale verdeling

- Op het gebied van banen zijn de grootste sectoren in Rivierenland de zakelijke dienstverlening (28 procent), de collectieve sector (22 procent), en de industrie (20 procent), zie Figuur 1. De kleinste sectoren zijn recreatie en toerisme en de landbouw (beide 5 procent) en de overige dienstverlening (2 procent).

Figuur 1 De drie grootste sectoren in Rivierenland zijn de zakelijke dienstverlening, de collectieve dienstverlening en de industrie

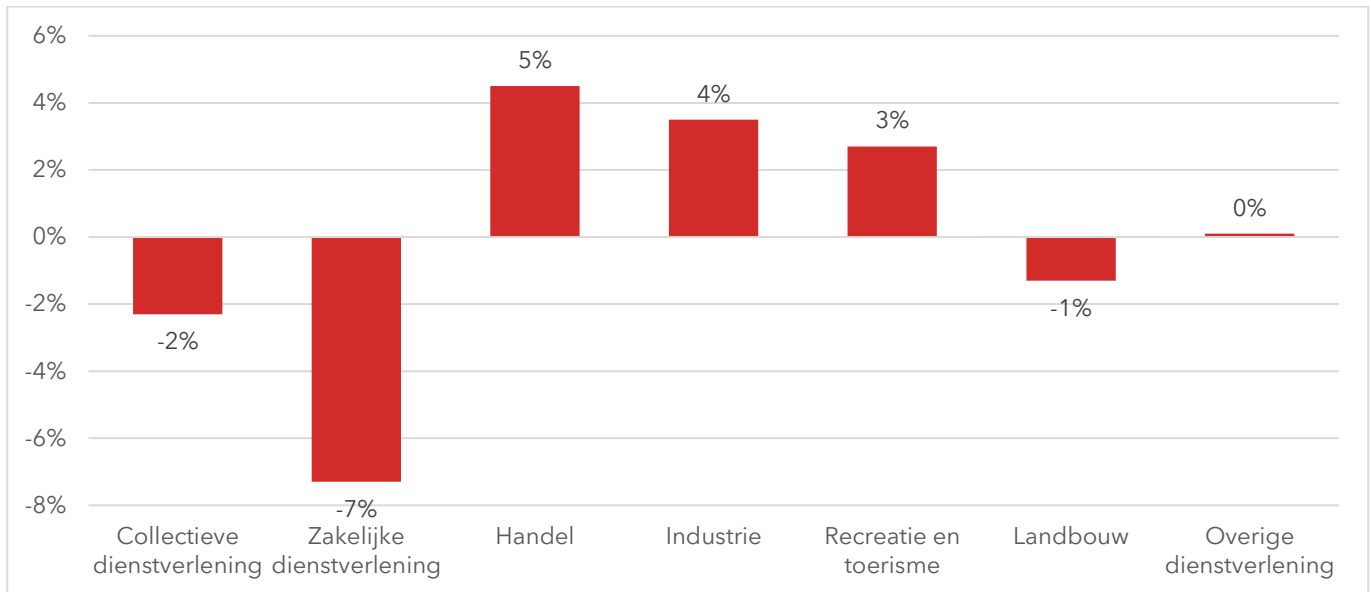
Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Dit cirkeldiagram toont het percentage banen naar sector voor de arbeidsmarktregio Rivierenland. De grootste sector is de zakelijke dienstverlening. De sector collectieve dienstverlening bestaat uit het openbaar bestuur, het onderwijs en de gezondheidszorg.

Regionale specialisatie

- Figuur 2 laat zien dat - vergeleken met het landelijke beeld - het aantal banen in de zakelijke dienstverlening lager ligt in Rivierenland (7 procentpunt). Het aantal banen in de sector collectieve dienstverlening ligt ook lager (2 procentpunt). De handel en industrie liggen relatief hoger (5 en 4 procentpunt respectievelijk). Dit geldt ook voor recreatie en toerisme (3 procentpunt). De omvang van de andere sectoren zijn ongeveer vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde (maximaal 1 procentpunt verschil).
- Hoewel deze sectoren wel de regionale specialisatie van Rivierenland laten zien, zijn de zakelijke dienstverlening en collectieve dienstverlening absoluut gezien belangrijke sectoren (zie Figuur 1).

Figuur 2 Het aantal banen in de zakelijke dienstverlening ligt in Rivierenland fors lager dan het landelijke gemiddelde

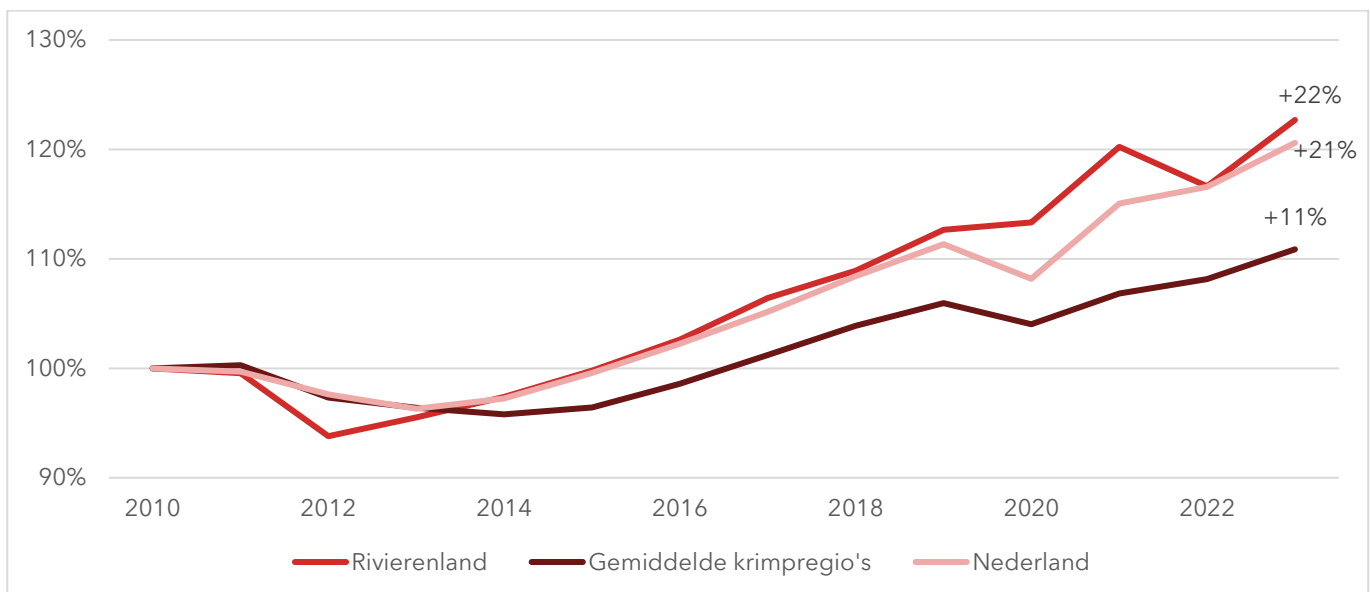

Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Regionale groei

- De reële economische groei in Rivierenland is ongeveer elf procentpunt hoger dan de gemiddelde groei in alle krimpregio's (Figuur 3). Vergeleken met de landelijke groei is de economische groei in Rivierenland sterker dan in Nederland (1 procentpunt hoger).
- Rivierenland bevindt zich qua banengroei in de middenmoot van alle arbeidsmarktregio's.¹

Figuur 3 De economische groei in Rivierenland ligt hoger dan de gemiddelde groei in alle krimpregio's en in Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

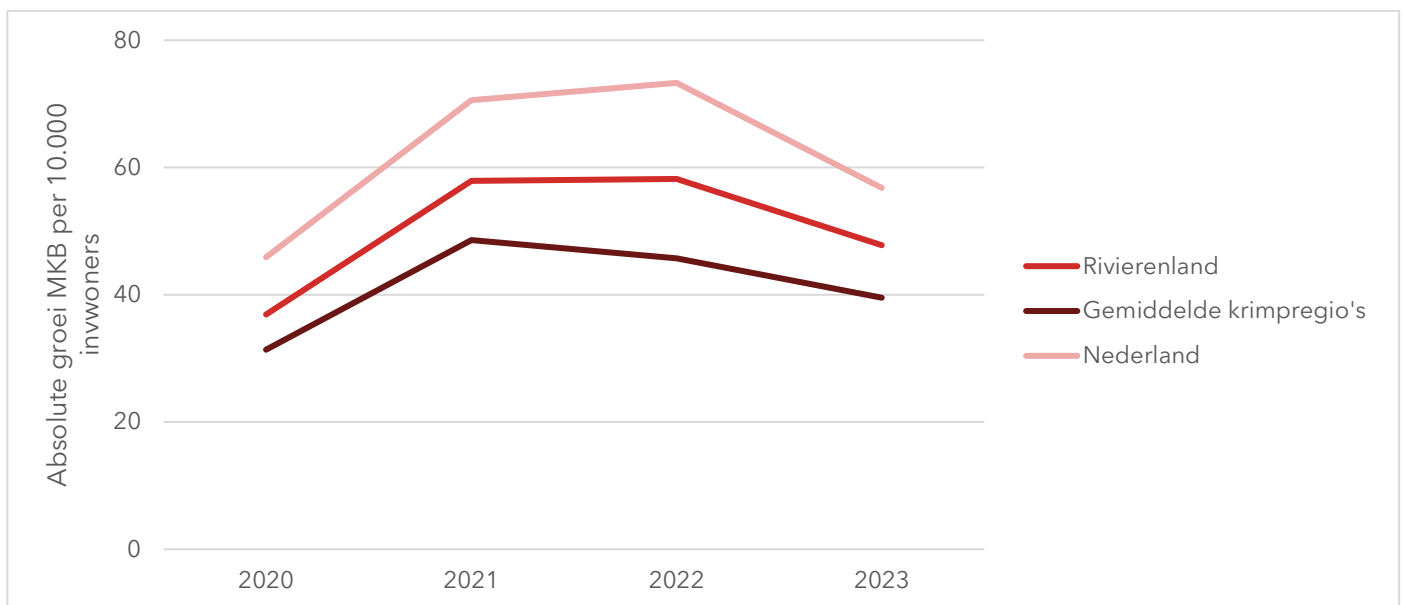
¹ Zie [Regio in beeld 2023 Rivierenland](#)

Noot: Bovenstaande grafiek laat de economische groei zien voor de arbeidsmarktregio Rivierenland, Nederland en het gemiddelde van alle 11 krimpregio's. Bij deze economische groei is gecorrigeerd voor het prijsniveau (het gaat dus om de reële economische groei). Het jaar 2010 is het basisjaar en voor alle drie de groepen gelijk aan honderd. Indien er sprake is van economische groei (krimp) ligt het getal in de opeenvolgende jaren boven (onder) de honderd.

Aandeel MKB

- De groei van het MKB ligt lager in Rivierenland dan het landelijke gemiddelde (zie Figuur 4). De groei is wel groter dan de gemiddelde groei van het MKB in alle krimpregio's.

Figuur 4 De groei van het MKB ligt lager in Rivierenland dan de gemiddeld groei in Nederland

Bron: Handelsregister Kamer van Koophandel (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Aanwezigheid publiek-private samenwerking

We bespreken een drietal initiatieven die gericht zijn op het versterken van de regionale economie:

- Fruitedelta Rivierenland: dit samenwerkingsverband tussen ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen richt zich op het versterken van de regionale economie;²
- Project CircuLEREN: dit initiatief richt zich op duurzame inzetbaarheid door flexibel en vraag-gestuurd onderwijs aan te bieden;³
- TechExpress: dit project is een publiek-private samenwerking gericht op het bevorderen van technische vaardigheden.⁴

² Zie [Fruitedelta Rivierenland](#)

³ Zie [Subsidieaanvraag akkoord: 8 partners in regio Rivierenland investeren in duurzame inzetbaarheid - ROC Rivor](#)

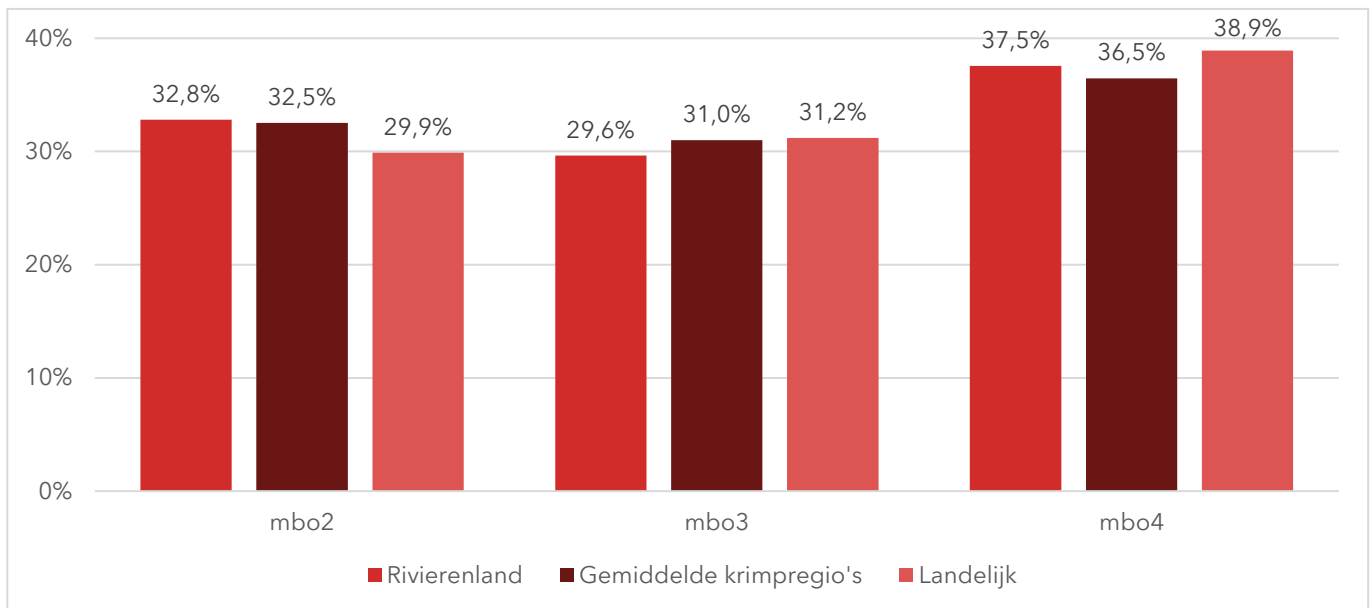
⁴ Zie [Arbeidsmarktregio Rivierenland | Techniekpact](#)

Arbeidsmarkt en tekorten

Sectoren met grootste tekorten

- Kijkend naar de arbeidsmarkprognoses voor 2023, zijn er in Rivierenland vergeleken met het landelijke gemiddelde meer vacatures op mbo-niveau 2 en minder op mbo-niveau 3 en mbo-niveau 4 (Figuur 5). Dit komt overeen met andere krimpregio's, hoewel het aantal vacatures op mbo-niveau 3 niveau wel lager ligt.
- Kijkend naar beroepsgroepen, scoren de agrarische beroepen, de dienstverlenende beroepen en de technische beroepen het hoogst op de spanningsindicator van het UWV (Figuur 6). Een hoge score op de spanningsindicator van het UWV impliceert daarmee dat sectoren mogelijk moeite hebben om bestaande vacatures in te vullen in deze beroepsgroepen. Er is dus het meest sprake van krapte in beroepsgroepen met een hoge score op de spanningsindicator.
- De ontwikkelingen in de spanningsindicator zijn redelijk gelijk voor de top drie krapteberoepen. Zo laten ze allemaal twee pieken zien afgewisseld met een lager niveau van de spanningsindicator. Mogelijk hangt dit verschil samen met de conjunctuurcyclus. Zo zijn bedrijven haastiger op zoek naar medewerkers dan de overheid na afloop van de coronacrisis (2022).
- De managers en creatieve en taalkundige beroepen kennen de minste krapte.

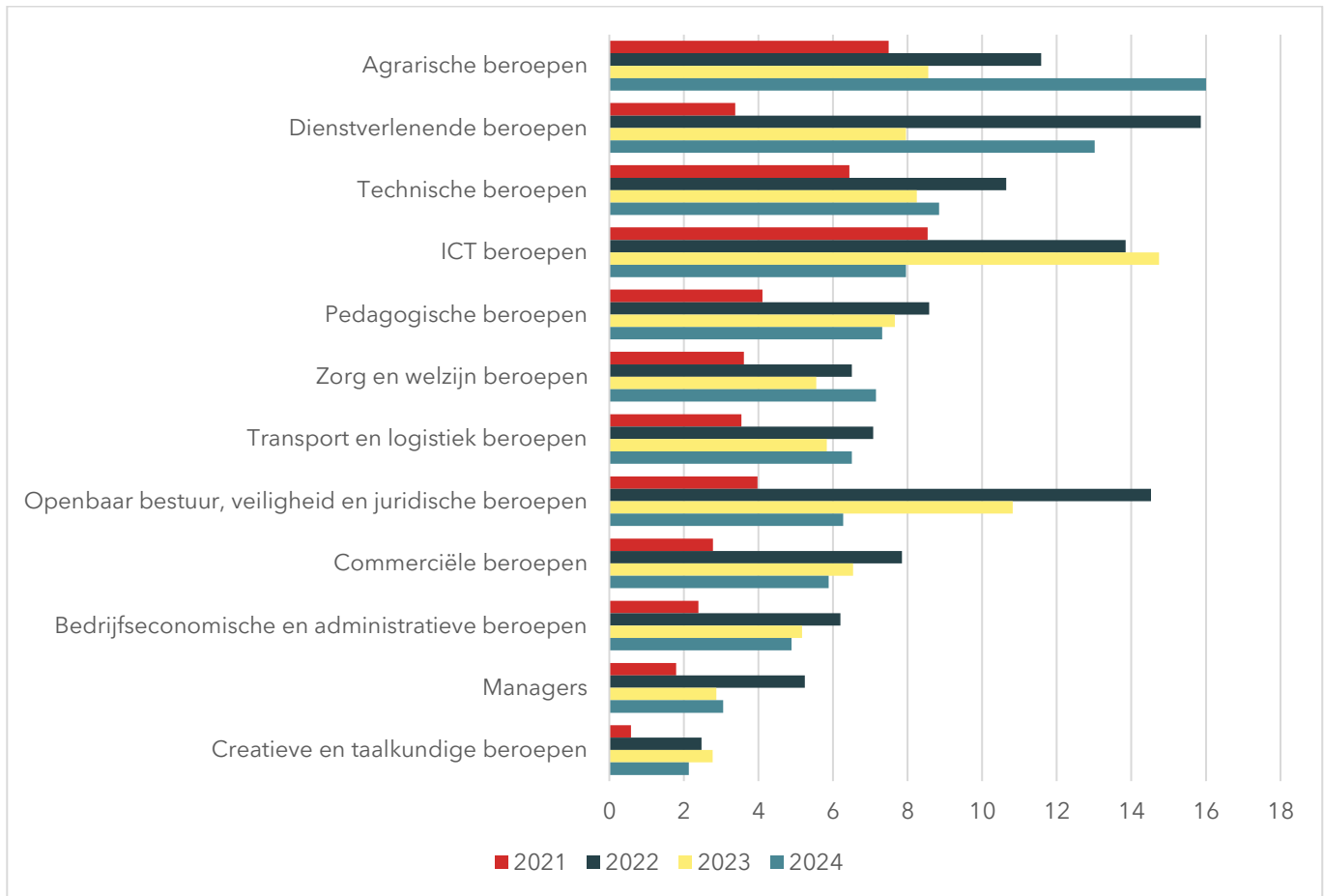
Figuur 5 In Rivierenland zijn de prognoses van het aantal vacatures in 2023 hoger op mbo-niveau 2 en lager op mbo-niveau 3 en mbo-niveau 4 dan het landelijke gemiddelde

Bron: Atlas beroepsonderwijs en arbeidsmarkt (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de prognose van het beschikbare aantal vacatures op mbo-niveau (2-4) voor de arbeidsmarktregio Rivierenland, het gemiddelde van de krimpregio's en het landelijke gemiddelde.

Figuur 6 Volgens de UWV spanningsindicator is de krapte het hoogst bij agrarische beroepen en dienstverlenende beroepen

Bron: UWV (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

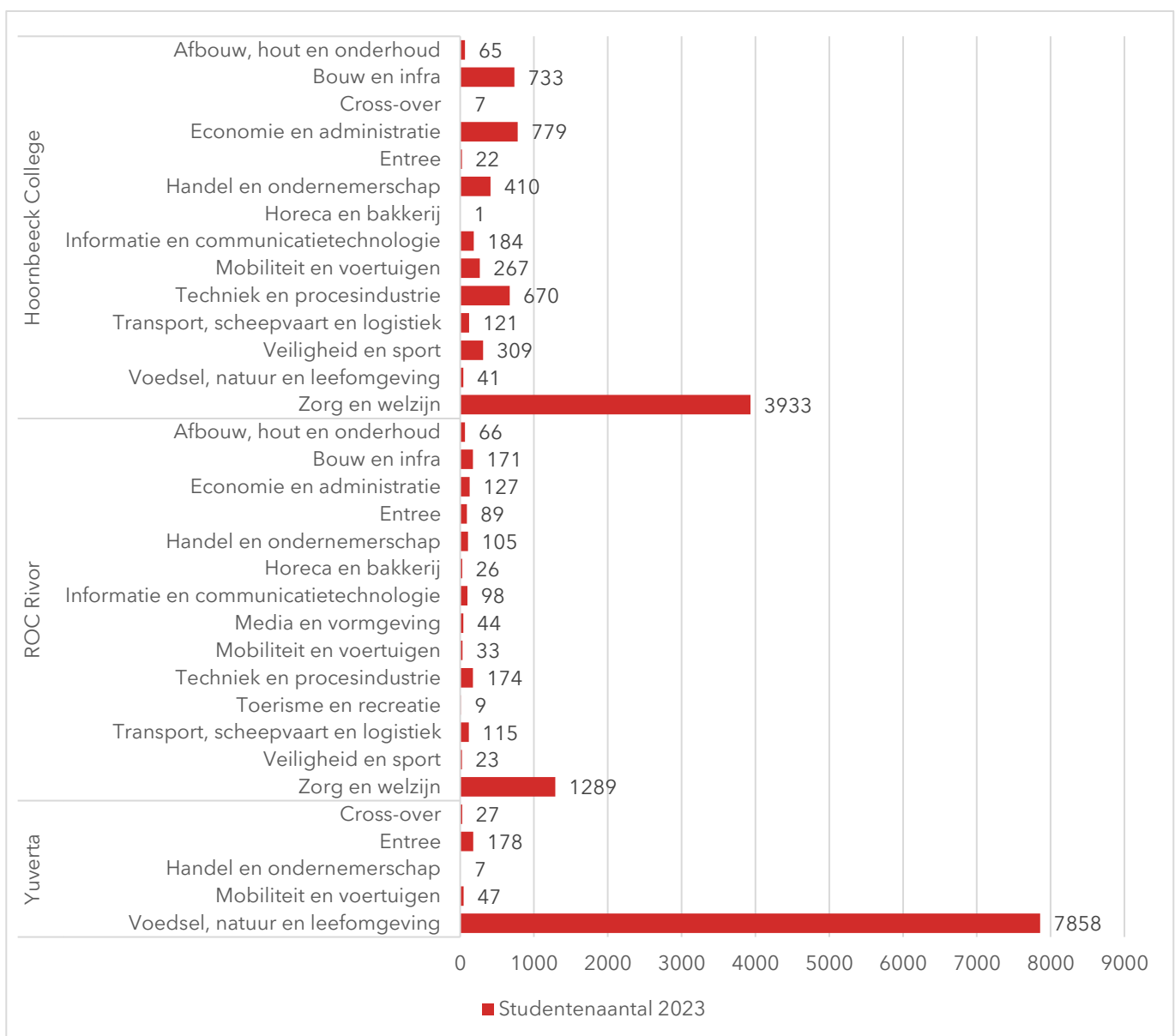
Noot: Bovenstaande grafiek toont de spanningsindicator voor alle beroepen die beschikbaar zijn voor de UWV spanningsindicator. Hierbij geven kleine getallen (dichtbij nul) aan dat er geen krapte is en een hoog cijfer (verder weg van nul) aan dat er sprake is van zeer grote krapte.

Opleidingsaanbod

- In Rivierenland zijn er drie mbo-instellingen actief waarvan er twee tien verschillende opleidingsrichtingen aanbieden (Figuur 7). Deze opleidingen zijn op meerdere plaatsen in Rivierenland te volgen (zie ook Figuur 21).
- Deze mbo-instellingen bieden voor een deel dezelfde opleidingsrichtingen aan. Uitzonderingen hierop zijn de opleidingsrichtingen veiligheid en sport (Hoornbeek College) en media en vormgeving (ROC Rivor). Deze opleidingen worden slechts door één instelling aangeboden.
- Kijkend naar de studentenaantallen zijn de opleidingen op het gebied van zorg en welzijn en voedsel, natuur en leefomgeving relatief groot. Gezien de gestage groei van de arbeidsmarktkrapte voor zorg en welzijn beroepen (Figuur 6), lijken deze mensen een goede uitgangspositie te hebben. Voor voedsel, natuur en leefomgeving is dit ook het geval (zie de agrarische beroepen in Figuur 6).
- Er is een aantal opleidingen die met lage studentenaantallen te maken hebben. Het gaat hier om opleidingsrichtingen horeca en bakkerij (Hoornbeek College en ROC Rivor), toerisme en recreatie (ROC Rivor), veiligheid en sport (ROC Rivor) en handel en ondernemerschap (Yuverta).

- Gezien de arbeidsvraag bieden bol-opleidingen in de zorg en techniek en alle bbl-opleidingsrichtingen een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt.⁵
- Tabel 1 laat zien dat er ook specifiek een aantal (specialistische) opleidingen te maken heeft met zeer lage studentenaantallen (minder dan 10) die in principe vallen onder opleidingsrichtingen die wel voldoende studentenaantallen hebben. Het gaat hier om opleidingen zoals ICT support (binnen de opleidingsrichting informatie en communicatietechnologie), Afval, milieu, beheer & onderhoud openbare ruimte (binnen de opleidingsrichting afbouw, hout en onderhoud) en tegelzetten (binnen de opleidingsrichting bouw en infra). Het is hierbij de vraag of deze opleidingen onder druk staan of dat het gaat om specialistische opleidingen die kunnen bestaan binnen de hoofdopleiding.

Figuur 7 Zowel het Hoornbeek College als ROC Rivor leiden veel studenten op voor de sector zorg en welzijn en Yuverta voor de richting voedsel, natuur en leefomgeving

Bron: DUO (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

⁵ Zie [Regio in beeld 2023 Rivierenland](#)

Noot: Bovenstaande tabel toont de onderwijsinstellingen en de opleidingsrichting. Er is sprake van overlap indien een opleidingsrichting hetzelfde is. Voor Yuverta en het Hoornbeek College wordt het totaal aantal studenten weergegeven (dus ook buiten Rivierenland). Een nadere uitsplitsing voor alleen Rivierenland bleek niet mogelijk.

Tabel 1 In 2023 kent een aantal specialistische opleidingen zeer lage studentenaantallen (minder dan tien studenten)

Hoornbeek College	ROC Rivier	Yuverta
Bediening	Afval, milieu, beheer & onderhoud openbare ruimte	Retail advies
Facilitaire dienstverlening	ICT support	Retail operationeel
ICT support	Industrieel produceren met hout	Voertuigen en mobiele werktuigen
Keukenmontage	Industriële processen	
Keukenmonteur	Machinaal houtbewerken	
Management transport en logistiek	Mechatronica	
Technisch tekenen	Metselen	
Tegelzetten	Meubels en (scheeps)interieurs maken	
	Retail advies	
	Service- en onderhoudstechniek	
	Specialist voertuigen en mobiele werktuigen	
	Tegelzetten	
	Travel, leisure & hospitality	

Bron: DUO (2022) en Duo (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande tabel toont de opleidingen waarbij minder dan tien studenten staan ingeschreven.

Invloed van digitalisering en automatisering

De invloed van digitalisering en automatisering kan zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor de arbeidsmarktregio Rivierenland. Automatisering heeft de potentie om op termijn routinematig werk te vervangen, hetgeen kan zorgen voor een stijging van de werkloosheid.⁶ Aan de andere kant zal digitalisering de aard van het werk veranderen en daarom zal er vraag zijn naar andere soorten vaardigheden (skills).⁷ Het is van belang dat mbo-instellingen met het opleidingsaanbod inspelen op deze veranderende arbeidsvraag. De specifieke invulling van deze innovaties zal uiteindelijk verschillen per sector en per beroepsgroep waarvoor mbo-instellingen opleiden.

⁶ Zie Frey, C. B. (2019). *The technology trap: Capital, labor, and power in the age of automation*. In *The technology trap*. Princeton University Press.

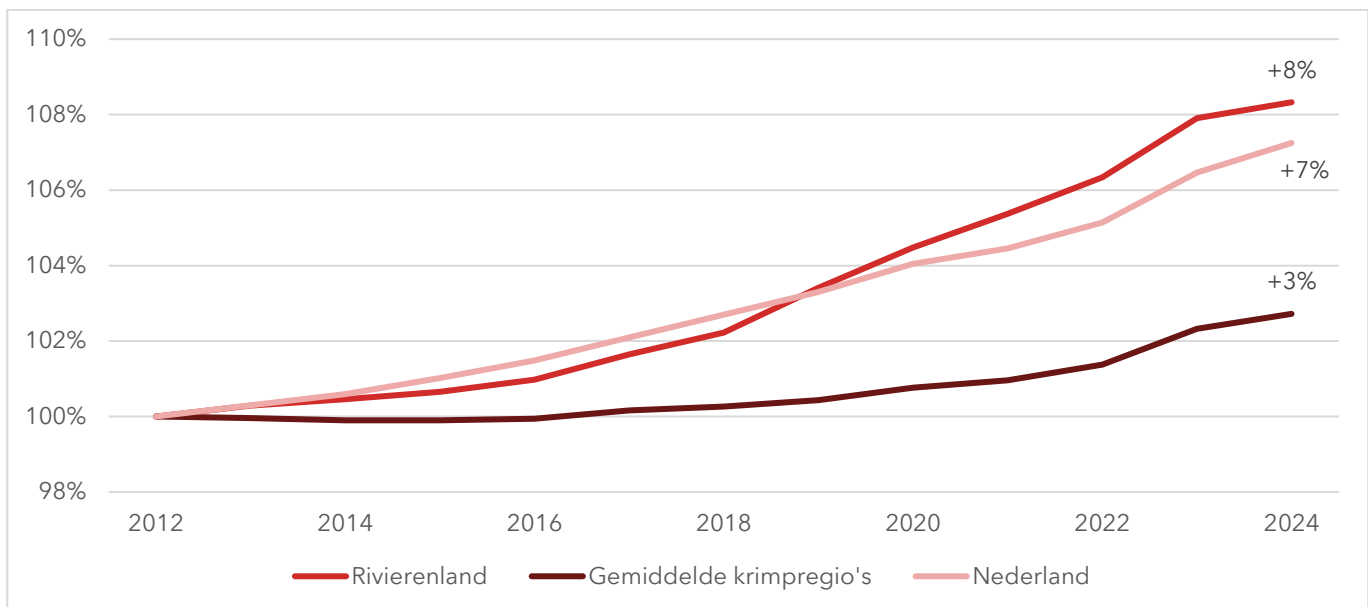
⁷ Zie Acemoglu, D., & Restrepo, P. (2018). *Artificial intelligence, automation, and work*. In *The economics of artificial intelligence: An agenda* (pp. 197-236). University of Chicago Press.

Demografische ontwikkeling

Demografische krimp & migratiestromen

- De bevolkingsgroei in Rivierenland ligt in de periode 2012-2024 één procentpunt hoger dan in Nederland (Figuur 8). De bevolkingsgroei in Rivierenland is tevens hoger dan de gemiddelde bevolkingsgroei in alle elf krimpregio's (5 procentpunt).
- De natuurlijke aanwas laat een bevolkingsgroei zien. De natuurlijke aanwas (verschil tussen het aantal mensen dat geboren wordt en het aantal mensen dat overlijdt) is in Rivierenland positief (Figuur 9).
- De bevolkingsgroei wordt daarnaast versterkt door een positief migratiesaldo. Het migratiesaldo (som van het binnenlandse en buitenlandse migratiesaldo) is in de meeste jaren groter dan de natuurlijke aanwas, zie Figuur 9.

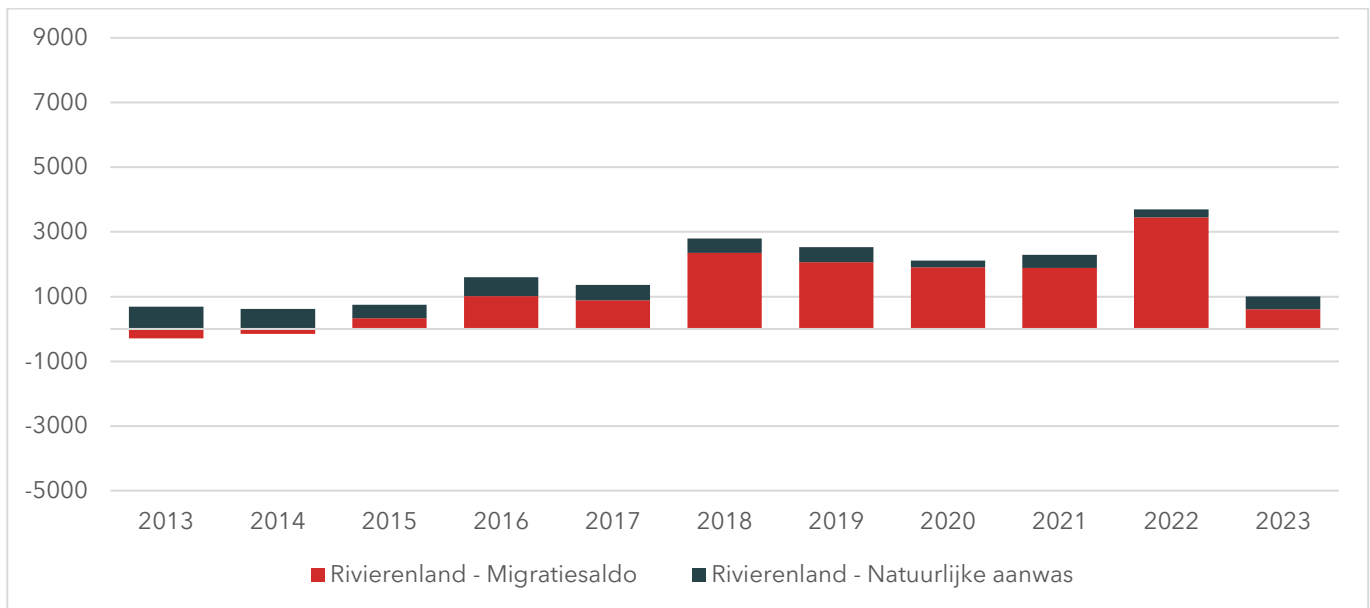
Figuur 8 De bevolkingsgroei in Rivierenland is hoger dan de gemiddelde bevolkingsgroei in andere krimpregio's

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de demografische ontwikkeling voor de arbeidsmarktregio Rivierenland, Nederland en het gemiddelde van alle elf krimpregio's. Het jaar 2010 is het basisjaar voor alle drie de groepen en is gelijk aan honderd. Indien er sprake is van bevolkingsgroei (krimp) ligt het getal in de opeenvolgende jaren boven (onder) de honderd.

Figuur 9 De groei van de arbeidsmarktregio Rivierenland komt zowel door migratiestromen als door natuurlijke groei

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

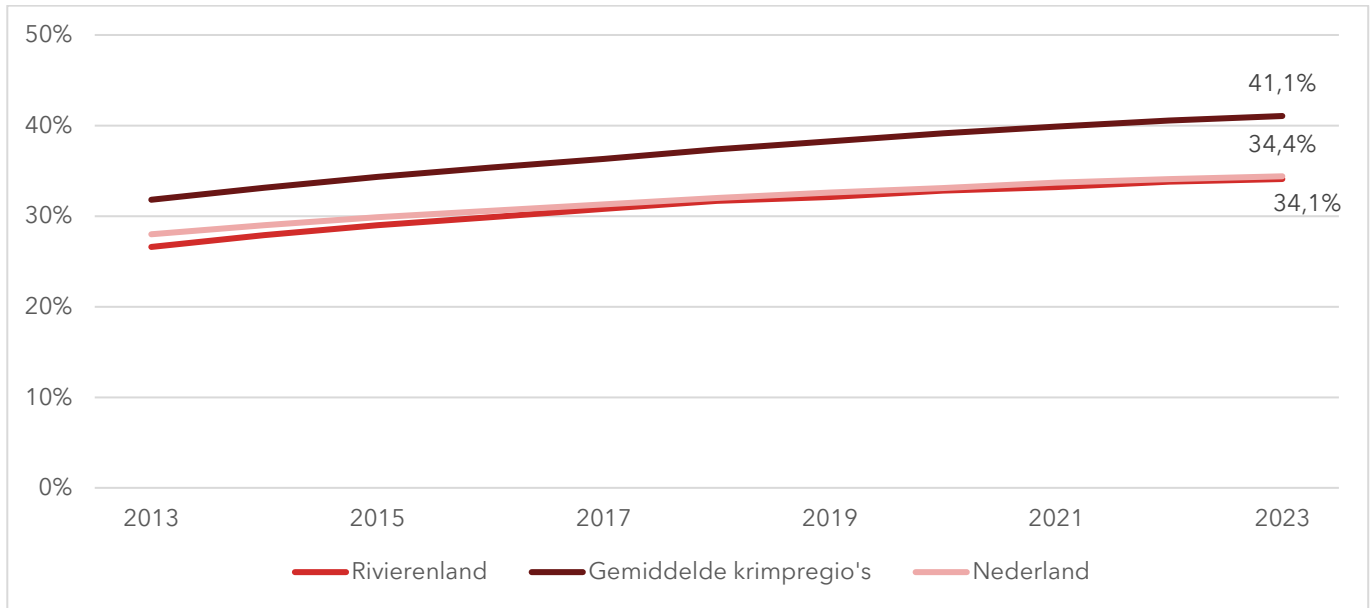
Noot: Bovenstaande grafiek toont de natuurlijke aanwas en migratiestromen voor de arbeidsmarktregio Rivierenland. Migratiestromen zijn de som van het binnenlandse en buitenlandse migratiesaldo. De natuurlijke aanwas is gedefinieerd als het verschil tussen het aantal mensen dat geboren wordt en het aantal mensen dat overlijdt.

Vergrijping en ontgroening

- De grijze druk in Rivierenland is lager dan die in andere krimpregio's. De grijze druk is vergelijkbaar met de gemiddelde grijze druk in Nederland (Figuur 10). De grijze druk is de verhouding tussen het aantal personen van vijftig jaar of ouder en het aantal personen van twintig tot vijftig jaar. Hoe hoger de grijze druk, hoe meer er sprake is van vergrijping.
- De grijze druk heeft ook invloed op het arbeidsaanbod: er zijn namelijk meer mensen die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen toetreden. Vooral in de sectoren transport & logistiek, openbaar bestuur, onderwijs en industrie werken momenteel veel 60-plussers.
- Rivierenland scoort hoger op het gebied van de groene druk (Figuur 11). De groene druk is de verhouding tussen het aantal personen van twintig jaar of jonger en het aantal personen van twintig tot vijftig jaar. Deze score is te verklaren doordat er meer jongeren zijn dan gemiddeld en minder mensen tussen de twintig en vijftig jaar (Figuur 12).
- De afgelopen jaren nam het aantal mbo-studenten nog toe (bb1), maar naar verwachting daalt het aantal mbo-studenten in Rivierenland de komende jaren.⁸

⁸ Zie [Regio in beeld 2023 Rivierenland](#)

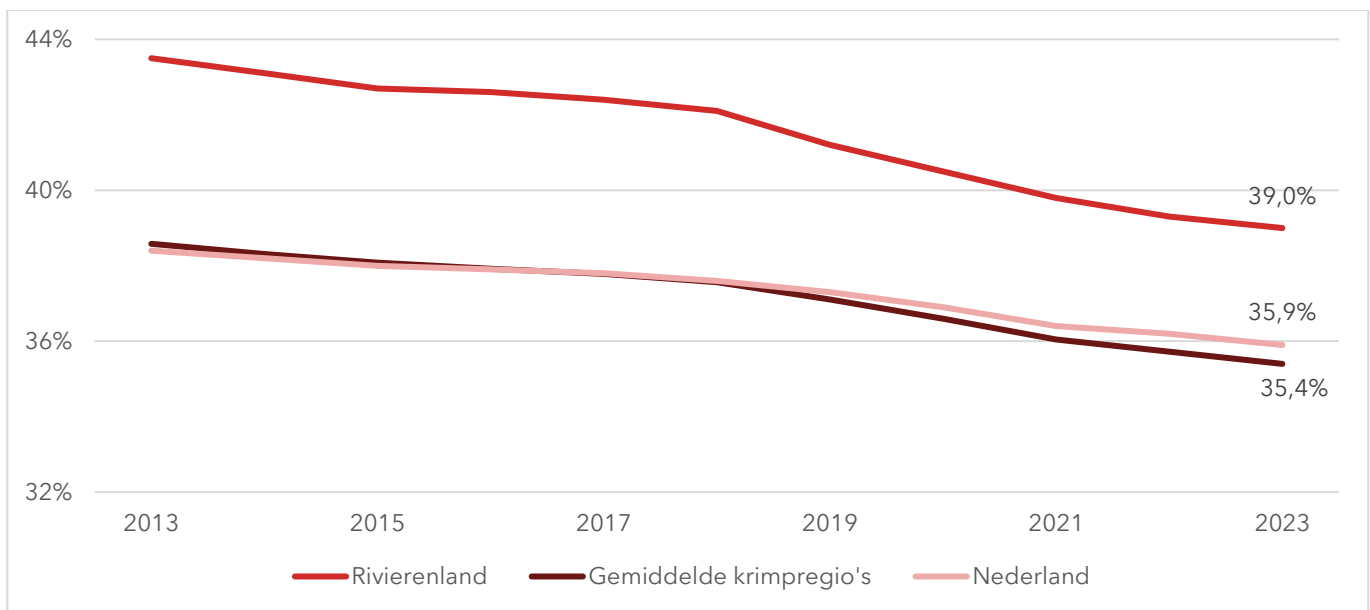
Figuur 10 De grijze druk in Rivierenland is lager dan de gemiddelde grijze druk van alle krimpregio's

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de grijze druk voor de arbeidsmarktregio Rivierenland, Nederland en het gemiddelde van de elf krimpregio's. De grijze druk is gedefinieerd als de verhouding tussen het aantal personen van vijfenzestig jaar of ouder en het aantal personen van twintig tot vijfenzestig jaar. Een hogere grijze druk impliceert dat er meer mensen boven de vijfenzestig jaar zijn dan mensen tussen de twintig en vijfenzestig jaar.

Figuur 11 De groene druk in Rivierenland is groter dan het gemiddelde in andere krimpregio's en de rest van Nederland

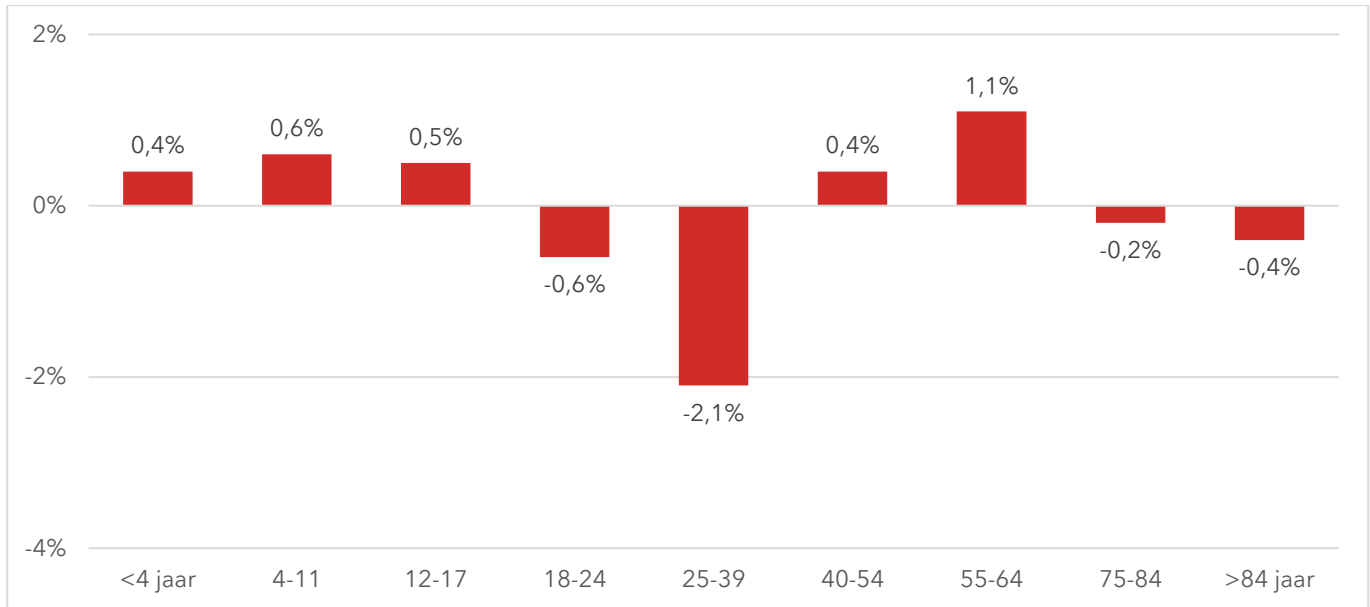

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de groene druk voor de arbeidsmarktregio Rivierenland, Nederland en het gemiddelde van de elf krimpregio's. De groene druk is gedefinieerd als het aantal mensen jonger dan twintig jaar

gedeeld door het aantal personen tussen de twintig en vijfenzeftig jaar. Een hogere groene druk impliceert dat er meer mensen onder de twintig jaar zijn dan mensen tussen de twintig en vijfenzeftig jaar.

Figuur 12 Het aandeel 25-39-jarigen in de arbeidsmarktregio Rivierenland ligt fors lager dan gemiddeld in Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

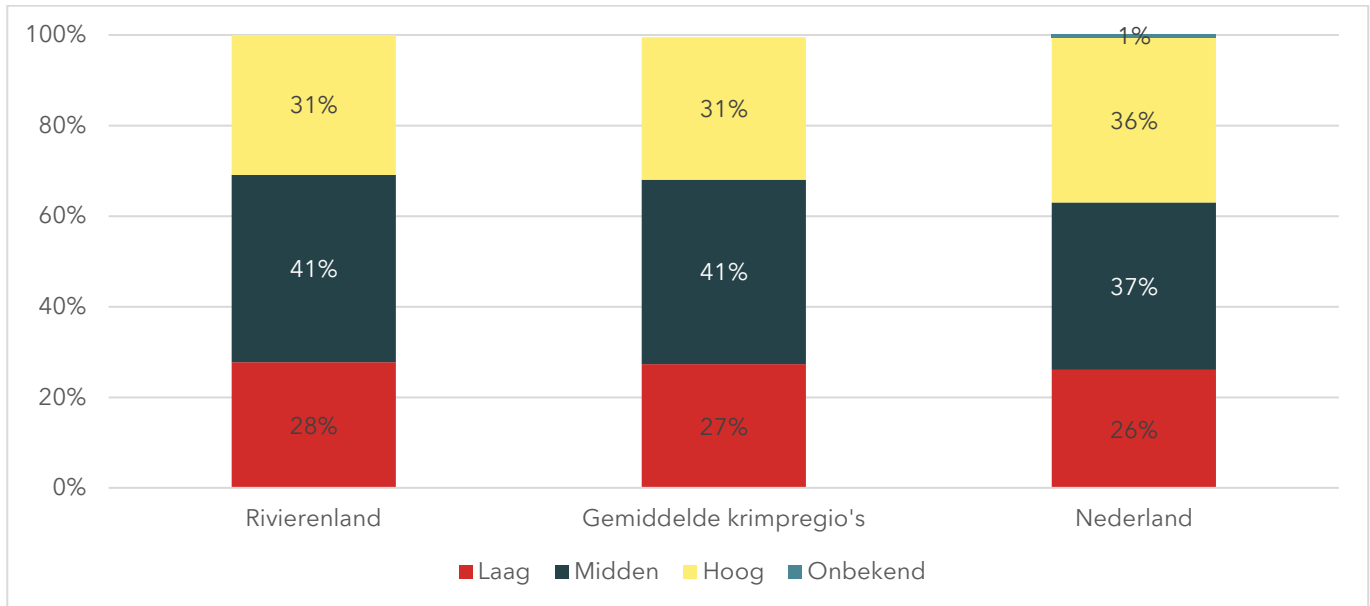
Noot: Bovenstaande grafiek toont het verschil in bevolkingsopbouw naar leeftijd tussen arbeidsmarktregio Rivierenland en de rest van Nederland voor het jaar 2024. Een percentage kleiner (groter) dan nul duidt op een lagere (hogere) aanwezigheid van die leeftijdsgroep in de arbeidsmarktregio Rivierenland.

Sociaaleconomische kenmerken

Opleidingsniveau & inkomensverdeling

- In Rivierenland zijn er relatief meer laag- en middelbaar opgeleiden in vergelijking met Nederland (Figuur 13). Het aantal hoogopgeleiden ligt relatief laag in Rivierenland (5 procentpunt lager dan het gemiddelde in Nederland).
- Het gemiddelde inkomen (gecorrigeerd voor huishoudsamenstelling) ligt in Rivierenland 600 euro hoger dan het gemiddelde inkomen in Nederland (Figuur 14). Een uitsplitsing naar inkomensdecilen laat eenzelfde beeld zien: vergeleken met het landelijke gemiddelde zitten er meer mensen in de hogere inkomensdecilen en minder mensen in de lage inkomensdecilen (Figuur 15). Ook ligt het gemiddeld inkomen ruim 2.000 euro hoger dan het gemiddelde inkomen in alle krimpregio's.

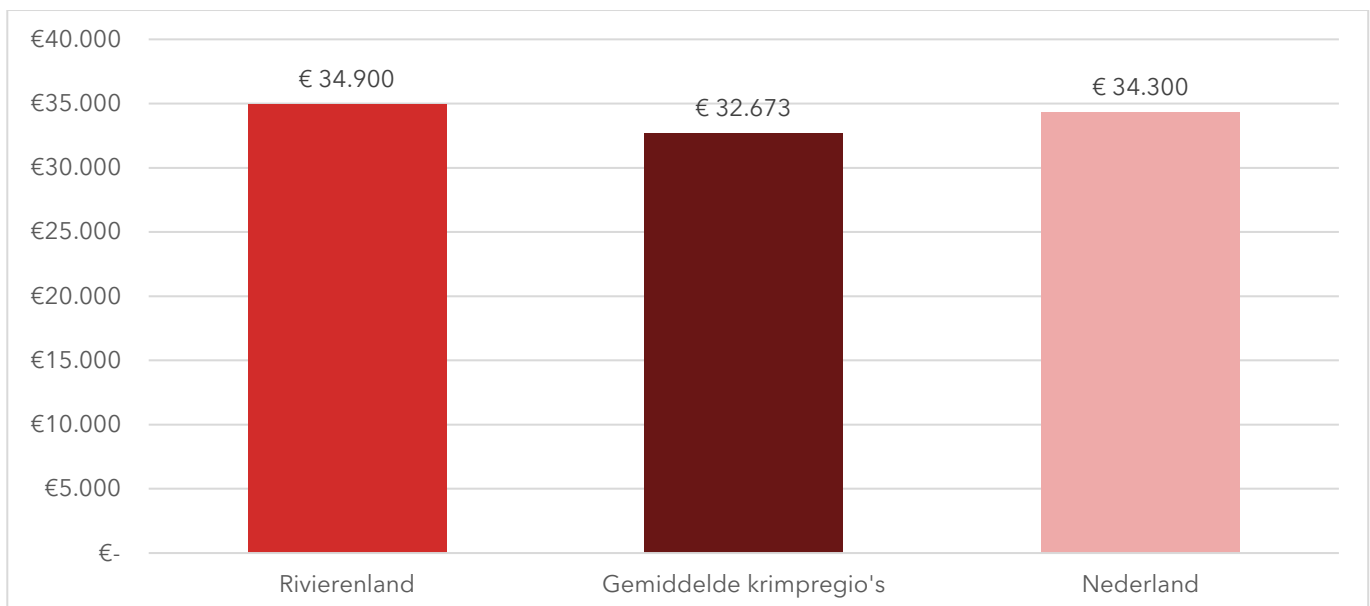
Figuur 13 De bevolking van Rivierenland heeft een groter aandeel laag- en gemiddeld opgeleiden

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het opleidingsniveau van de beroepsbevolking voor de arbeidsmarktregio Rivierenland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en het gemiddelde van Nederland in het jaar 2023. Mensen met een laag opleidingsniveau hebben maximaal een mbo-1 diploma. Mensen met een gemiddelde opleiding hebben minimaal een mbo-2 opleiding en maximaal een mbo-4 diploma. Mensen met een hoog opleidingsniveau hebben minimaal een hbo-bachelor diploma. Voor mensen voor wie het hoogste behaalde diploma niet is vastgelegd is het opleidingsniveau onbekend. Dit betreft veelal oudere mensen in de beroepsbevolking.

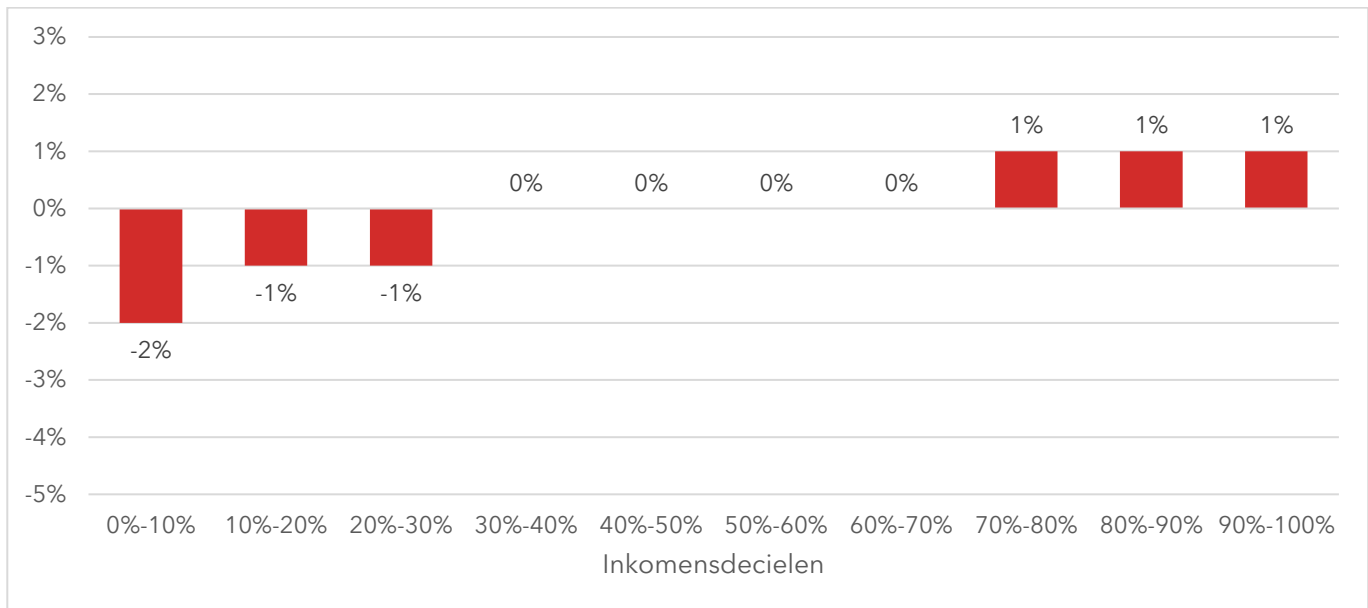
Figuur 14 Het gemiddelde inkomen ligt hoger in Rivierenland dan in Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het gemiddelde gestandaardiseerde inkomen voor Rivierenland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2021. Het gemiddelde inkomen is gecorrigeerd voor huishoudsamenstelling (het zogenaamde gestandaardiseerde inkomen).

Figuur 15 Rivierenland heeft meer mensen in het hoogste inkomensdeciel in vergelijking met Nederland

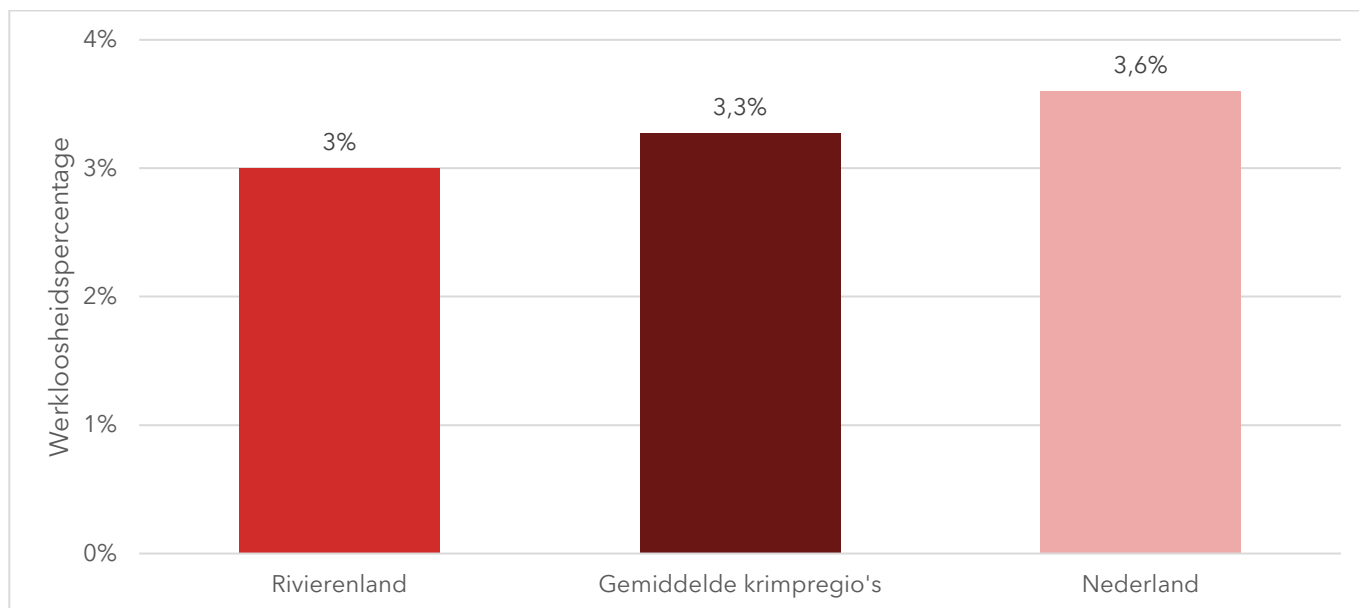
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het verschil in de inkomensdecielen in Nederland in vergelijking met Rivierenland voor het jaar 2022. Hierbij hebben mensen in een lager inkomensdeciel (0 procent - 10 procent) een lager inkomen dan werknemers in een hoger inkomensdeciel (90 procent - 100 procent). Negatieve (positieve) percentages geven aan dat minder (meer) mensen in een bepaald inkomensdeciel zitten.

Werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en bijstandsgerechtigden

- Het werkloosheidspercentage in Rivierenland is 0,3 procentpunt lager dan het gemiddelde van de krimpregio's (Figuur 16). Het is 0,6 procentpunt lager dan het werkloosheidspercentage in Nederland.
- Het percentage arbeidsongeschikten is ruim 1 procentpunt lager in Rivierenland dan het gemiddelde percentage in de krimpregio's (Figuur 17). Het is ruim 0,8 procentpunt lager dan het percentage arbeidsongeschikten in Nederland. Voor bijstandsgerechtigden scoort Rivierenland ook lager dan het landelijke gemiddelde en het gemiddelde van de elf krimpregio's (Figuur 18).

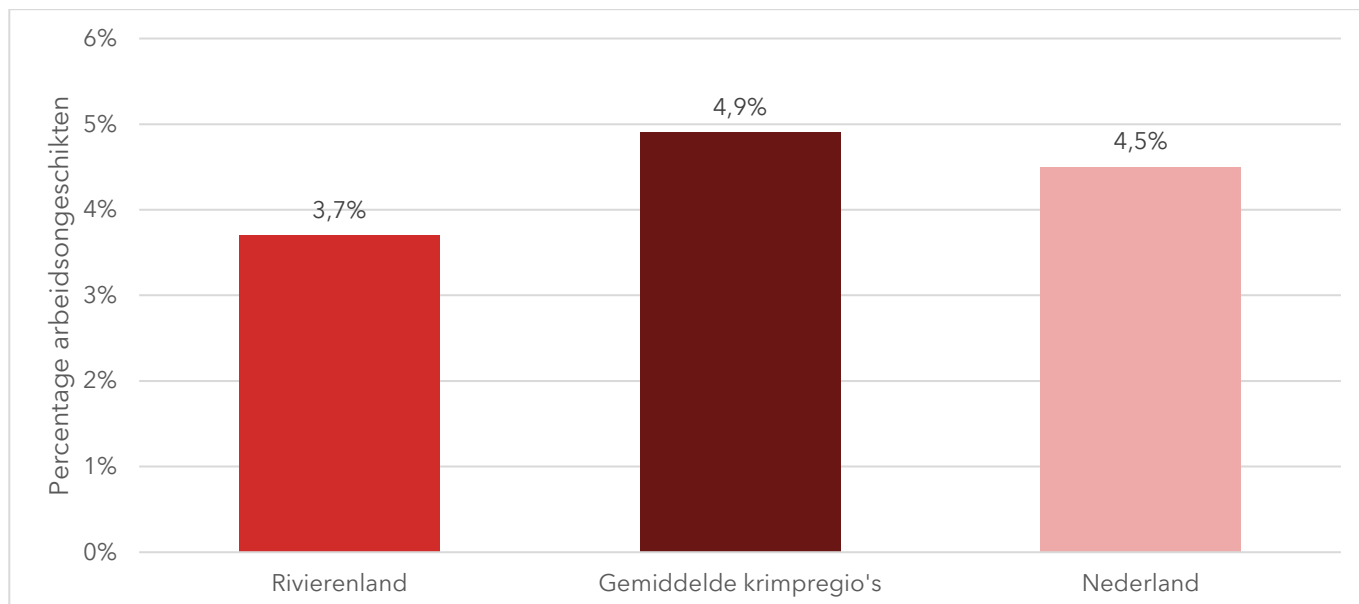
Figuur 16 Het werkloosheidspercentage in Rivierenland is lager dan het gemiddelde in de krimpregio's en het gemiddelde in Nederland (2023)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het werkloosheidspercentage voor Rivierenland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

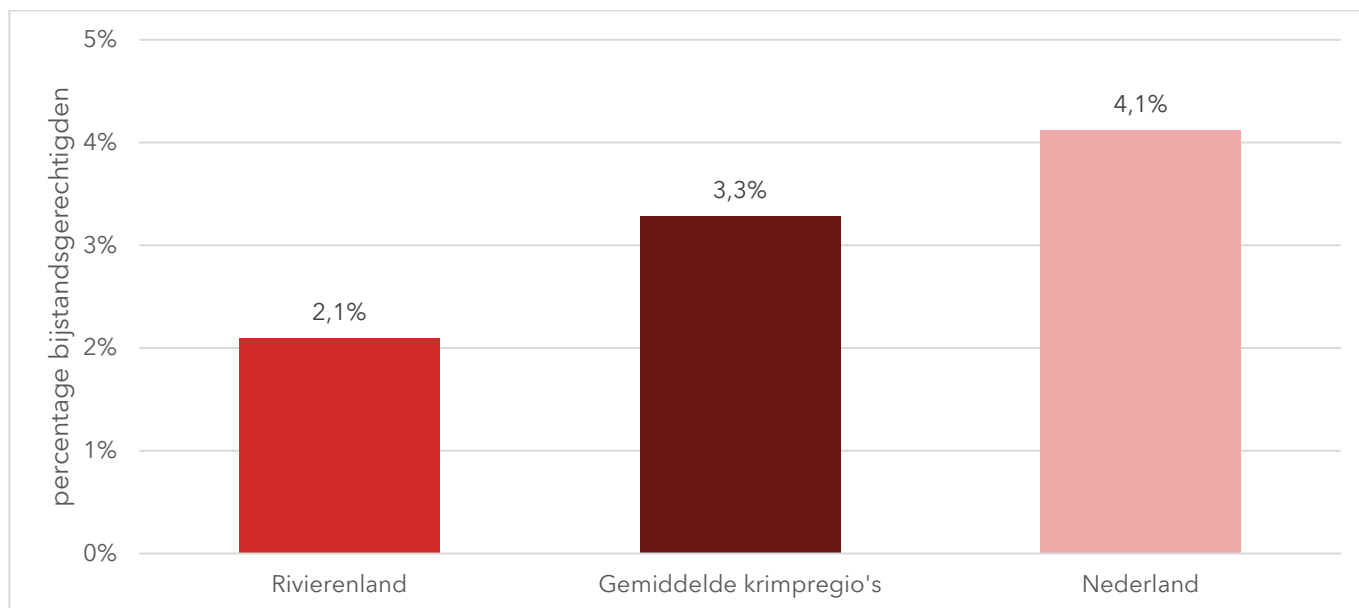
Figuur 17 Het percentage arbeidsongeschikten is lager dan het landelijke gemiddelde en lager dan het gemiddelde van de krimpregio's (2023)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage arbeidsongeschikten voor Rivierenland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Figuur 18 Het percentage bijstandsgerechtigden is lager dan het landelijke gemiddelde en lager dan het gemiddelde van de krimpregio's (2022)

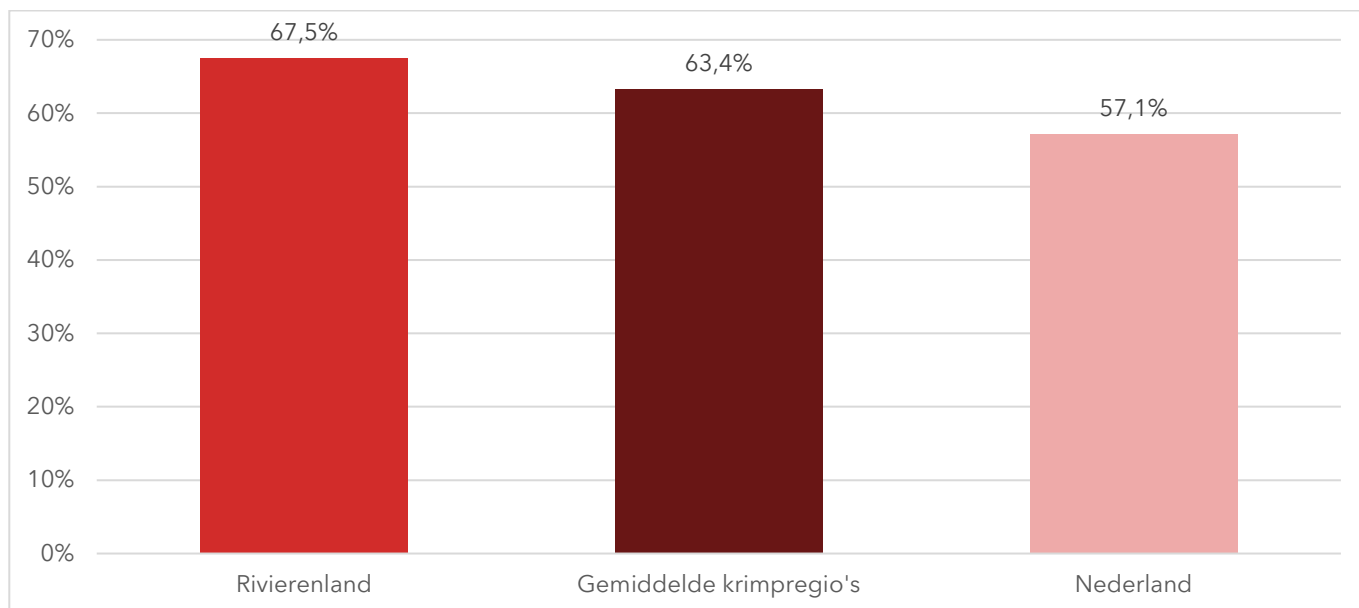
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage bijstandsgerechtigden voor Rivierenland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2022.

Brede welvaarsindicatoren

- Het eigenwoningbezit ligt in Rivierenland met 67,5 procent ruim tien procentpunt hoger dan het gemiddelde in Nederland (Figuur 19). Het aantal is ook hoger dan het gemiddelde van de elf krimpregio's (63,4 procent).
- De levensverwachting in Rivierenland is 0,2 jaar lager dan de gemiddelde levensverwachting in Nederland (Figuur 20). De levensverwachting is wel vergelijkbaar met de gemiddelde levensverwachting van de elf krimpregio's (beide 81,4 jaar).

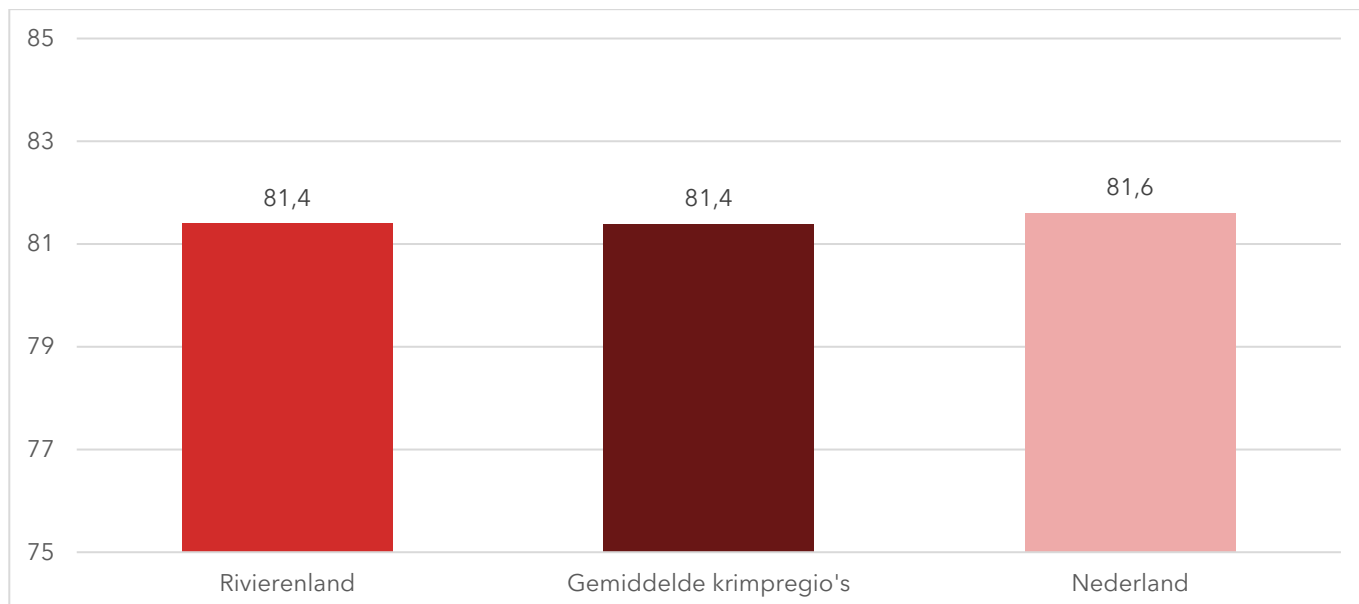
Figuur 19 Het percentage koopwoningen in Rivierenland ligt hoger dan het gemiddelde in de krimpregio's en hoger dan in Nederland (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage koopwoningen voor Rivierenland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2024.

Figuur 20 De levensverwachting in Rivierenland is vergelijkbaar met het gemiddelde in de krimpregio's, maar lager dan het gemiddelde in Nederland (2022)

Bron: RIVM (2022), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de levensverwachting in jaren voor Rivierenland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2022.

Leefbaarheid

Afstanden tot onderwijsinstellingen

- De mbo-instellingen in Rivierenland zijn voornamelijk geconcentreerd in Tiel en Geldermalsen, zie Figuur 21.
- De bereikbaarheid met het OV - met de trein en voornamelijk bus - is goed, zie Tabel 2.

Figuur 21 Regionale spreiding van mbo-instellingen, naar onderwijspopulatie

Bron: https://informatieproducten.duo.rijkscloud.nl/public/landkaart_onderwijslocaties_mbo/

Tabel 2 Mbo-instellingen zijn goed bereikbaar met het OV

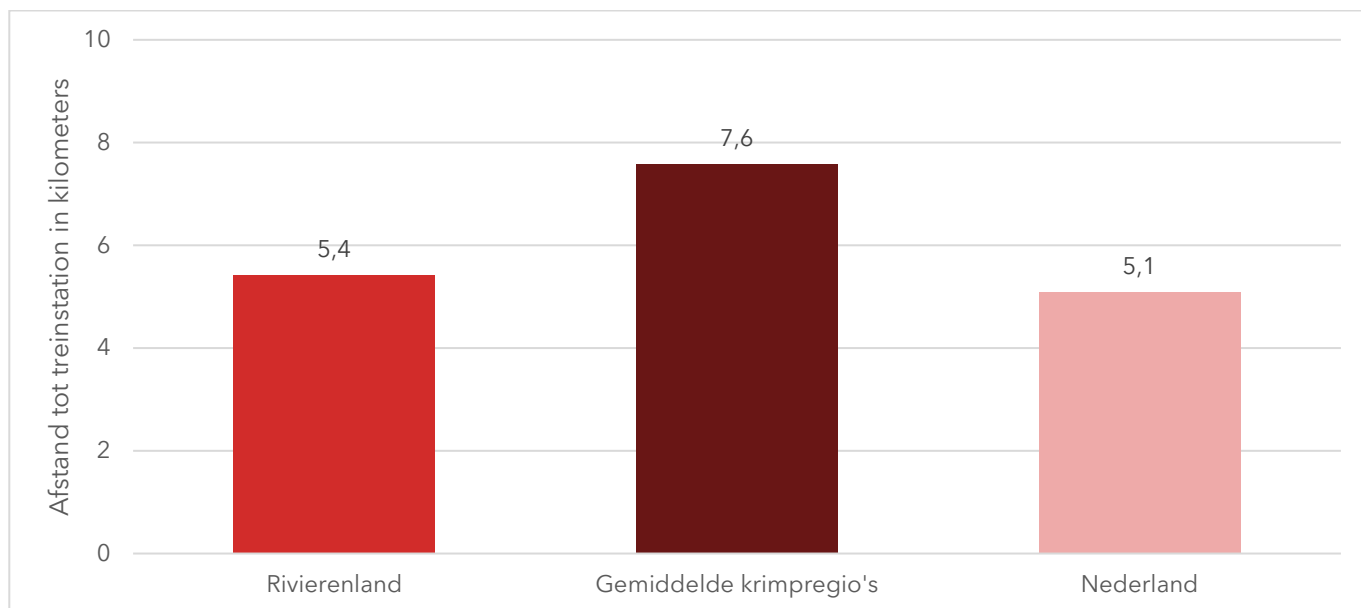
Instelling	Locatie	Afstand Treinstation	Afstand Bushalte
ROC Rivor	Tiel	± 1 km (ca. 10 min lopen)	Direct voor de deur
ROC Rivor	Geldermalsen	± 0,5 km (ca. 10 min lopen)	Direct voor de deur
Yuverta	Geldermalsen	± 0,5 km (ca. 10 min lopen)	Direct voor de deur

Bron: Google Maps

Afstanden tot voorzieningen

- De afstand tot een treinstation is in de arbeidsmarkregio Rivierenland ongeveer 0,3 kilometer hoger dan het landelijke gemiddelde (Figuur 22). In vergelijking met de andere krimpregio's is de afstand tot een treinstation in Rivierenland bijna twee kilometer lager.
- De afstand tot een ziekenhuis in Rivierenland ligt gemiddeld 2,1 kilometer lager dan de gemiddelde afstand in de krimpregio's (Figuur 23). De gemiddelde afstand is wel 0,2 kilometer groter dan in de rest van Nederland.
- De afstand tot de huisarts ligt in Rivierenland gemiddeld hoger dan in de rest van Nederland, maar in lijn met het gemiddelde van de 11 krimpregio's (Figuur 24). De verschillen in afstand zijn kleiner dan voor het treinstation en het ziekenhuis.

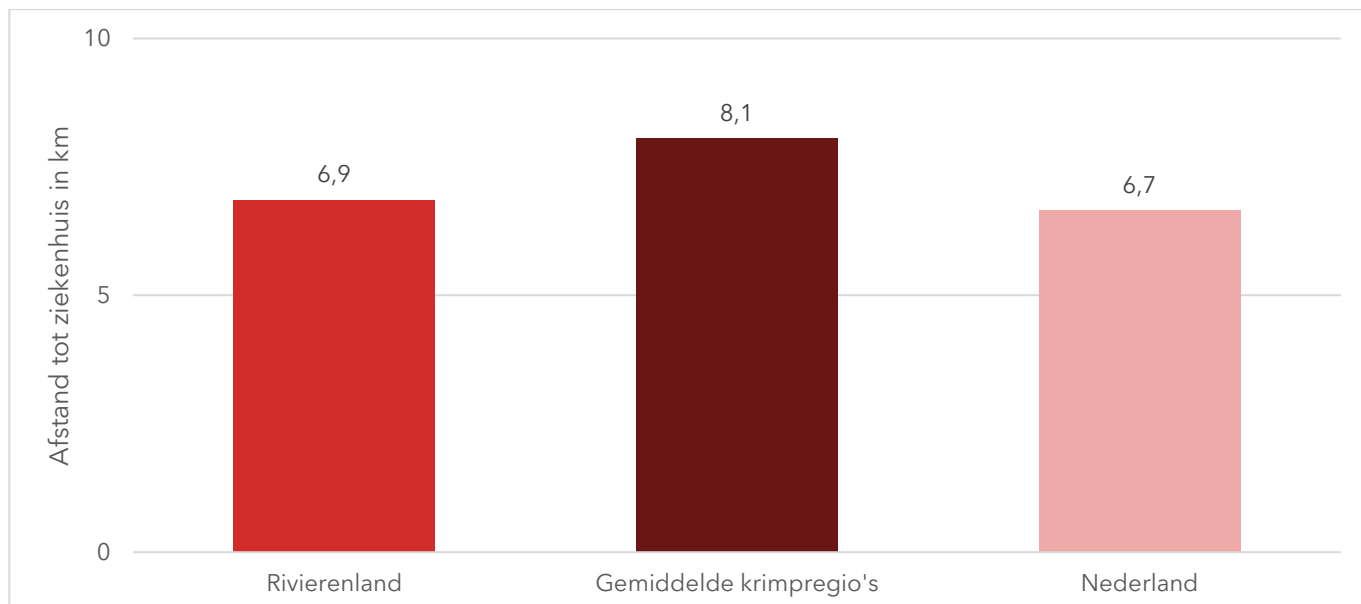
Figuur 22 De afstand tot een treinstation in Rivierenland is lager dan de gemiddelde afstand in krimpregio's (in Nederland)

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een treinstation voor de arbeidsmarktregio Rivierenland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

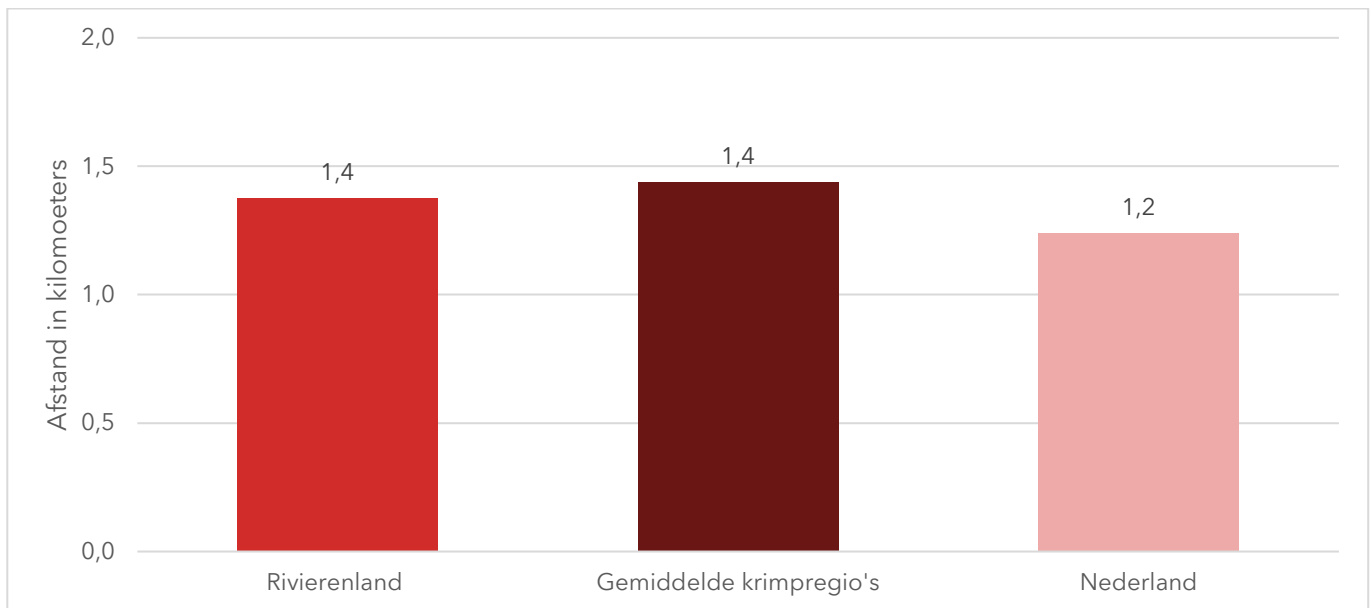
Figuur 23 De afstand tot een ziekenhuis in Rivierenland is 2,1 kilometer lager dan de gemiddelde in krimpregio's en vergelijkbaar met de gemiddelde afstand in Nederland

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een ziekenhuis voor de arbeidsmarktregio Rivierenland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Figuur 24 De afstand tot een huisartsenpraktijk in Rivierenland is vergelijkbaar met de gemiddelde afstand in de krimpregio's

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een huisartsenpraktijk voor de arbeidsmarktregio Rivierenland, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Interregionale dynamiek

Overlap en interactie aangrenzende regio's

- Rivierenland speelt een belangrijke rol in de logistieke sector vanwege de strategische ligging tussen belangrijke waterwegen en snelwegen. Daarom is samenwerking met aangrenzende regio's noodzakelijk om de doorstroom van goederen mogelijk te maken.⁹

Grensoverschrijdende arbeidsmarkten en pendelbewegingen

- De pendelbewegingen in Rivierenland zijn relatief groot. Ongeveer 40 procent van de inwoners die in loondienst werken doet dit in een andere regio.
- De uitgaande pendel gaat richting Midden-Utrecht en Noordoost-Brabant. De inkomende pendel komt eveneens vooral uit Noordoost-Brabant..
- In totaal is het saldo voor Rivierenland negatief: er reizen ongeveer 18.400 mensen meer de arbeidsmarktregio uit dan in.¹⁰

⁹ Zie [regionaal-economisch-ambitiedocument-2022-2025.pdf](#)

¹⁰ Zie [Regio in beeld Rivierenland](#)